

Zeis și Natșra

JURNAL

ПЕНТРЪ РЕСПІНДИРЕА ШТИНЦЕЛОР НАТЪРАЛЕ ШИ ЕСАКТЕ,

BCU Cluj / *Getsele* / *Library Cluj*
în toate klasele.

Pedișealș

de

Profesor Doktor Ізліѣ Баран.

№ 2.

(Анъл intiiș)

Бскрешті.

Іансаріе 8, 1856.

Коприндере: Карневалъ ши постъл ѡнатърѣ. — Лѡмелеле анѡмалелор.

КАРНЕВАЛЪЛ ШИ ПОСТЪЛ ІН НАТЪРЪ.

Sintemș akșm ѡn mizlokzłł karnevalzłł! Карневал! че espresizne poetikș! че kŷtdimŷ de ideŷ, de plșchere ши de bșkșrie, nș sint konchentrate ѡn aчeastș vorbș!

Дар че este карневалзłł?

Карневалзłł, ва сѣ zŷkș епока esistŷnceŷ чеа маŷ voratș ѡn simșirŷ plșkște; епока ѡn карŷ esistŷnșa noastrș se delibereazł de легѣтрѣле каре о strŷngș, de vieașa ordinarș, prosairș din toate zŷlele; епока ѡn каре vieașa este ѡn gradșa чel маŷ mare ал акѣишлор ши ал simșirŷлор каре о компнзłł. „Вѣаа кѣ тѣзърѣ, вѣаа раѣонабилѣ“ nș е компатѣбилѣ кѣ карневалзłł; кѣчŷ карневалзłł е timșal nevșniлор, е timșal maskaradeŷ.

Sș meargș чŷne-va ѡn lzna lzŷ Іzlie maskatș pe vlișz, nșmaŷ de kŷtș ва fi ŷnkŷ ѡn snŷtalș de nevșni; dar ѡn Іансаріе ши Fevșarie е еrtatș, кѣчŷ е карневалзłł ѡn lzme; omșal чel маŷ раѣонабилѣ требѣе сѣ факѣ nevșniŷ, omșal serios требѣе сѣ ши lase seriositatea lzŷ pentrș postșl Паутелор ши акșm сѣ sŷz veselș. Дакѣ ва чŷne-va сѣ аŷбș о idee de карневалзłł, сѣ meargș ѡn Italia, ла Venecia ши ла Roma. Se zŷche, кѣ znș Kinezș а venit о datș ла Roma ѡn timșal карневалзłł ши а sșuit ѡnapoŷ ла Kina, zŷkind: „Европешŷ аѣ ѡnevșnitș.“ Sŷrmanș Kinezș! че simte elș de карневалзłł kind nș poate сѣ жоаче niчŷ валцѣла, niчŷ полка кѣ damele sale,

înt'r'în glas de poesie și de amor! Melodii și dopinge tandre pretstindenea! Fie—kare devine o ființă socială, nu va să remițe singuratikă, egoistă, și va să înnarudă plăcerile sale cu ființele asemănătoare. Instinctul frământărilor devine fenomenul general; roza delicată se îmbracă cu foile sale cele frumoase și adorate; păsările își respiră la soare coada sa cea strălucitoare cu o mare cochetărie kind simte cu femela sa e aproape; fasanul se acoperă cu minunatele sale pene; cocoșul de mănă (coq de Bruyère) kare tot de zna e foarte sficoș, kadă în estase de amor în kît kiară cu minile poate ține—va să-l prinză. Toți acești sînt ai naturii înfrământătoare și plini de dopinge delicate, se presintă la ale lor soții doritoare, skouind strigări de bucurie și kăștă cu mizolăcelule instinctive cele mai admirabile a serba și trismfă kompletă asigură izbitelor lor. — Unde avem noi oamenii și carnavală mai frumos, mai viș și mai galant?—

Dar abia a ankată să treacă timpul carnavală, abia trece sezonul domniei soarelui cu kădăra sa plăcută și învitoare kare cîlă prodăce, abia trece primăvara și vara, și îndată vine *noștră natspeț*, vine iarna cu amorțirea sa generală, cu viața sa monotona, cu kîmșările desearte par' cu toate pterile natspeț sînt adormite, par' cu aceste pterile, întokmai ka noi oamenii, dăne o noante de vală din carnavală vine o zi de somnă, de amorțire și de osteneală.

Dar nu numai ființele vegetale și animale kăr se află pe pământ și aș carnavală, și chi și pământul kiară și a avtă și aș să kare a precedat timpul de post aktă în kare se află akăm; noi vom vorbi aici de katastrofele pământului kare aș precedat epoca liniștei sale artăle.

Ține și va începe cu pământul nostru a fost tot de zna așa de liniștit, prekăm e akăm, greșeauțe mătă. O știință foarte modernă și foarte frumoasă, ptem zice o ramură din cele mai frumoase ale științelor naturale, ne a probat cu nu e așa, kă și știința aceasta kare se numește *geologie* (știința pământului) a arătat cu pământul nostru, înainte

tiimpurilor istorice, a fost sursă la o mătine de revoluționni fisice generale, kăr aș skimbătoate sursăfața sa și kăr aș îngronat în sină să și toate ființele vii ce a existat atnăci pe dînsă. În aceste katastrofe generale, s'aș sînt din sină timpurilor mănăci chei mai pigrantă kăr se află akăm pe pământ, tot atnăci s'a kășndat în adînculă mării kontinente întinse, pline d'o vegetaționne foarte bogate și de animale de forme bizare și de timpuri extraordinare kăr nu se mai găsesc akăm. Așa dar forțele sberane kăr pesidă în centrul pământului și aș avt și ele atnăci carnavală lor, și aș avt și ele atnăci o mișkare și o akționne peste mătă, pînă a venit akăm epoca lor de post și de liniște. Dakă acest post va ține mătă să și păm, nu știm! O să vorbim altă dată mai măt despre aceasta.

Dar și în kășșăla vieții omului găsăm și carnavală și și postă natspălă. Vieța omului este și pînd de skimbări neînțetate de mișkare și de repașă, de gătă pentru plăceri și de osteneală și de obosire kare vine tot de zna dăne aceste plăceri. Dăne carnavală și kășșărilor kopășrești vine postă șkolei; dăne carnavală și lășșionilor tinereței, vine postă vieții bărbătești, cu ostenețele sale, cu mănăcele sale și cu mîi de miserii prosaike cu kare e kșmășă; dăne carnavală și plenitdinii forțelor omului în vîșta bășă, vine postă bărbătești, postă cel mai lăș și cel mai trist, fiind cu dăne el nu mai vine și alt carnavală.

Dar și în viața și existanța naționilor găsăm și carnavală și și post. La toate naționile kăr aș kăkat pînă akăm și rol mare în istoria lămei, găsăm și orișun poetik și și sfîșșit trașik; toate aceste naționni aș înčenșt a esista în kondiționni pline de șperanță și de viitoră, s'aș și desvoltat mai pe șpmă, aș kîșșirat în întindepe, pterele și domnie, pînă aș ajășș la pșkășș cel mai înalt al desvoltării lor, la aceea kare se kiamă *maximism* pterei naționale, atnăci aș împlășș lămea ori cu șșnetășș armelor lor viktorioase, să și kășșina lășșitoare a intelijenței lor, să și sklendoașșrea sberășșă a artelor și a literaturii lor. Epoca aceasta kare se numește *epoca de așș*

a acestor națiuni, a fost *epoca carnevalescă* lor.

Dăne acest carnevalesc a venit și lor și postă; atârnă s'aș poropit din pozițiunea lor cea înaltă care aș ocupat mai înainte în familiile statelor și a națiunilor; știele aș pmas postind kiar nînz akem, kari, de și Paștele lor de înviere s'aș autentat în zadar, dar n'a venit, și niči kь poate va mai veni; o îmпрецисаре trіstь, dar o konsekvinđь neчesarie și simite a snіritьlьі eternь care domnește în natъrь; kьчi преkьm am zis, леџеа чеа маі пепераль а natъrei este леџеа skіmbъrіi neіnчetatь; toate лкpъpіle se skіmbъ, zіche ьn filosof, nъmaі ьna nъ se skіmbъ, adeкъ *skіmbarea*; toate sіnt tpekъtoape, skіmbarea sіngъrъ este konstantь; toate sіndele natъrei, преkьm și oameнiі ka și naціunіle sіnt nъskъцiі snpe a іmпліni kite o mіsіzne aічi, și іndatь че a іmпліni'to se

stepr dъne fađa nъmіntьlьі fьkіnd лок алтора snpe a іmпліni o mіsіzne noзъ. Nъ тpeбъe cъ se іnтріsteze чіне-ва nentpъ асeasta; sіnd kъ алтminтpelea лъмеа natъралъ n'ap esіsta, преkьm nъ тpeбъe cъ ne іnтріstьm акьm kъ neste kъpіnd карневальлъ va тpeче și postьл va sosi. Filosofia чеа маі практiкъ este d'a rъsta пpesіnja, a аumтenta іn лinіumte вiіtopьл și a se pesіrna лa niшte іmнеpекціоні карі sіnt іnerente și лinіite de natъpa omъlьі și kіap de natъpa tьtълop лъкpъpілop matepіale. Fiіnd kъ sіntem oameнi мъpіtopi și nъ індepi nemъpіtopi, cъ rъstьm kъ пльчере вькъpііle карневальльі și cъ ne аше-зьm маі ne ьpmъ kъ o pesіnаціone filosofікъ лa masa de post și cъ zіchem kъ Goethe „іn zі-леле de плоае ka și іn zілеле senіne, вiаџа e dълче.“

B.

ЛІМБЕЛЕ АНИМАЛЕЛОР.

Аптіко.л. I.

Анималеле аș și еле ьn felъ de лімбъ іn-тpe dіnселе саș nъ?—Черчетьpіle și обсерваціоніle moderne аș проватъ kъ da. Аша și тpe-бъe cъ sіz, kьчi opі че анімал are факълатеа sіmцipei, adeкъ este іn stape d'a sіmцi пльчере și dъpere; apoі ьnde este sіmцipea пльчepiі саș dъpepiі, аколо анімальл тpeбъe cъ аібъ ьnъ mіz-лoкъ prin care cъ—ші apate асeастъ sіmцipe, sіz тъкаръ prin opі че semнъ саș гласъ. Дар нъ-tem cъ тepцетъ și маі департе și cъ ne інтpe-бьmъ: дака анімалеле іші інделегъ лімбеле лор, adeкъ дакъ semнеле date de кътpe ьn анімалъ snpe a еспpіma оареші-каре sіmцipe, дакъ, zіk, асeсте semне sіnt інделесе тьтълор? Дар și лa асeастъ інтpeваре, черчетьpіle natъраліstілop аș dat ьn pъспъns аpмативъ, adeкъ kъ маі toate sneцеле (felъpіle) de анімале аș ьn felъ de лімбъ інделеасъ de toate іndіvidеле асeстeі sne-цe. Асeастъ лімбъ poate cъ sіz o лімбъ fіsіor-номікъ, adeкъ prodъcъ prin niшte semне date kъ dіферіте mішкъpі але вpe ьnъі memъpъ dіn kopіьл лор (лімбъ nentpъ vedere), саș prodъcъ prin niшte cъnete хотъpіte карі лe skotъ kіapъ іn felъpіmі de modъpі (лімбъ nentpъ аззipe).

Ла анімалеле челе маі inferіoare іn skapa sіndелopъ анімале, adeкъ лa іnsekте, ьnde niчi defepіnja секселop nъ esіstь, prin ьpмape ьnde niчi ьn іndіvidъ анімал n'ape тpeвзінцъ d'ьn алт іndіvidъ de asemenea sneцъ, аколо nъ rъsim niчi o ьpmъ de komъnіkaціone інтpe dіnселе, ne kіnd лa toate анімалеле cъnepіoare rъsim ьn felъ de komъnіkaціone a sіmцipілop, mіzлoчite opі prin semне саș prin гласъ. Kъ kіт факълатеа інтелек-тъалъ e маі fepфектъ лa ьn анімал, kъ атіт лім-ба лъі e маі komплікатъ și маі пepфектъ.

Komъnіkaціonea sіmцipілop prin cъnete de аззipe o rъsim маі kъ seamъ лa тpeі класе dіn челе маі пepфекте але анімалелop, adeкъ лa mamіфepe, лa пасepі și лa pentіліі; пентіі іn ченepе nъ skotъ гласъ, афаръ nъmaі de o sneцъ de neute (Trіgla) care kіnd este prinsъ skoate ьn гласъ гpocъ. Kъ kіт ne cъsim маі cъs de лa pentіліі кътpe omъ, kъ атіт rъsim лімба cъnete-лop dіn че іn че маі desvoltatъ și маі пep-фектъ, ne kіnd kъ kіт ne погоріт ne de алтъ парте de лa pentіліі маі іn жоs, rъsim лімба vedereі adeкъ komъnіkaціonea sіmцipілop mіzлoчite prin semне vіsіbile, Fiіnd лок лімбеі вокале,

La insekte, limba visibilă e foarte remarcabilă, precum la albine, așa și o mlațime de alte insecte, aș niște sife simțitoare numite Antene (Antennes) ce le servesc ca un telegraf spre a sesiza felurimii de mișcări, dintre care fișii-kare însemnează kite un ce deosebită. Mai sus (No. 1) am văzut că albinele prin eschizune se văzută și de o limbă vocală, dar și limba lor visibilă e foarte interesantă. Kind a intrat s. e. o albină streină saș o saltă insectă în stăpă, atânci albinele stăpăni cări o vâdă, și komănik zna alteia ačeastă noștate prin antene, adek zna atințe pe alta kă antenele ei intr'un mod deosebită. Kind rețina stăpăni s'a omorită saș s'a prinsă, atânci toate albinele stăpăni și komănik zna alteia ačeastă veste importantă prin antenele lor cari le încrăimează (X). Fiș-kare albină vâzind ačest semn, la ințelece și intr'un minț ačeastă veste înpistătoare se pesmendeinte în tot stăpă și îndată în ačest lok unde a domnit nînă akum o

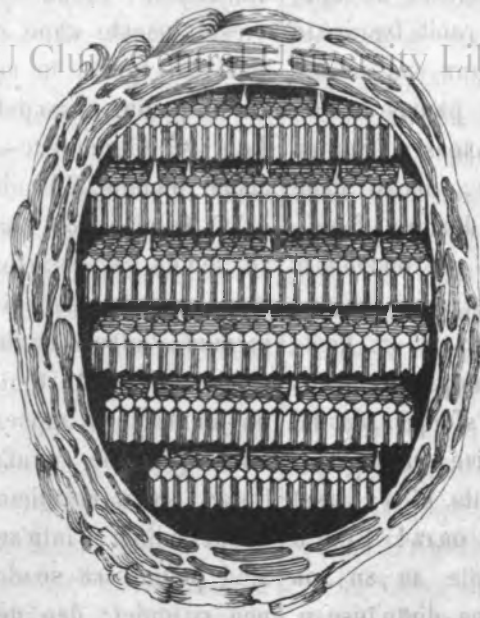
ordine admirabilă, se arată o konfesiune mare, toate par' că castă ceva și nu găsesc; kănetenia stăpăni mișește și toate lăkrăpăle stăpăni sînt părăsite.

Kind însă rețina și perde antenele sale, saș kind i le-a țiat cine-va, atânci și a perdut domnia, kăci a perdut mizlokkă și prin kare a năst s' se ințeleagă kă noștră stă, kăci kă antenele ea împințe pe albinele lăkrătoare kă s' lăkreze; apoi dăne ce rețina și perde astopitate sa, konfesiunea cea mai mare domnește în stăpă. Dar și albinele vâzind a mîngăie pe rețina lor și a' arță s'șuzperea lor, o fak kă antenele; apoi și rețina ear kind e mlațimă de vr'o albină lăkrătoare, o mîngăie intr'un mod partikulară kă antenele ei. D. Latreille a probat prin esperimente, că țind antenele albinelor, ele nu mai sînt în stare a gâsi niș dărmă la stăpă și se părăcesc, prin șmare antenele le servescă kă un kondăktoră instinktivă.

Vespa Crabro .

Vespa.

Necrophorus Vespillo.

Indroastopă.

Kăibă și Vespeleoră .

Kăibă vespeleoră kare e făkă și kă o perș-laritate admirabilă de perfektă, ačeste animale niș i fak în modă șmarțor: vespele lăkrătoare dînd'și semne zna alteia, deslănescă kă fălăle lor kăkă și de lemne nătrede, le moăiș kă șme din gără în kit se face kă un felă de kokă, și kă ačeste fakă pîndări de chelăle esa-

ronale (kă 6 kolășri) paralele, toate aflănd-se departe zna de alta d'o distanță ekvală, și din interval în interval sînt șprăxinite prin niște stăni, precum arată alășpata fișă. O asemenea lăkrăre cere negreșit o ințelecere și o limbă foarte desvolată.

Dar mi fərnicele mi Termitelē (fərnice albe din Afrīka) mi komənik. ʒna altele ideile ler prin nişte semne. Ele aʒ ĩntre dĭnsele ĩngrijitorĭ karĭ manjĭnĭ ordinea mi daʒ difepite porjĭnĭ. Kĭnd o fərnik. este ĩn perikolĭ, atjĭnĭ d.ʒ ĩn semnĭ mi ĩndat.ʒ vine alta spre aʒstorp. el. Asemenea kĭnd o fərnik. a r.ʒsit vr.ʒn l.ʒkr. de mĭnkare, foarte pl.ʒkt mi kare n.ʒ poate s'o transpoarte sing.ʒr. la fərnikari.ʒ, atjĭnĭ vesteute ne kamaradele sale de nostatea a.ʒeasta, mi ĩndat.ʒ vine o m.ʒlĭme de alte fərnice mi-i aʒat.ʒ ka s.ʒ transpoarte prada pre.ʒioa.ʒ ĩnt.ʒn lok sig.ʒr mi kom.ʒn t.ʒt.ʒlor. Dar se ĩntĭmpl.ʒ k.ʒ o fərnik. a deskonepit o mĭnkare v.ʒn.ʒ la ĩn lok, dest.ʒl.ʒ pent.ʒr m.ʒate fərnici, mi kare n.ʒ e de nat.ʒr. a fi transportat.ʒ, atjĭnĭ fərnika se ĩntoarc.ʒ la fərnikari.ʒ, kĭam.ʒ o m.ʒlĭme de kamarade mi le d.ʒce la lok.ʒl.ʒ mĭnk.ʒrii. Bestit.ʒl. Franklin a f.ʒkt.ʒ ĩnt.ʒo zi ʒr.ʒt.ʒorp. el esneprimĭnt.ʒ. El a n.ʒs o dat.ʒ o oal.ʒ k.ʒ d.ʒl.ʒea.ʒ ĩnt.ʒo kamer.ʒ ʒnde se afla fərnice; neste p.ʒjĭn fərnicele aʒ deskonepit o mi s'a a.ʒezat ne dĭnsa; Franklin v.ʒzĭnd a.ʒeasta, a ronit fərnicele din oal.ʒ mi a atĭrnat o k.ʒ o sfoar.ʒ s.ʒs la taban.ʒl.ʒ kamerei; ĩns.ʒ o fərnik. a r.ʒmas ĩn oal.ʒ sk.ʒpat.ʒ kĭnd le-a ronit.ʒ. A.ʒeast.ʒ fərnik. s'a s.ʒit ne sfoar.ʒ s.ʒs.ʒ la taban, akolo d.ʒne kĭte-va ĩntors.ʒt.ʒri a deskonepit.ʒ d.ʒr.ʒm.ʒl.ʒ fərnikari.ʒl.ʒ mi a.ʒa a a.ʒ.ʒns a kas.ʒ ĩn mĭzlok.ʒl.ʒ kamaradelor ei. Franklin a ʒrmat ak.ʒm k.ʒ obser.ʒa.ʒĭone mi.ʒk.ʒrĭle ei, mi a v.ʒz.ʒt k.ʒ neste p.ʒjĭn tim.ʒ fərnika a.ʒeasta s'a ĩntors la taban.ʒ la p.ʒnkt.ʒl.ʒ ʒnde a fost atĭrnat.ʒ sfoara, d.ʒkĭnd d.ʒne dĭnsa m.ʒlĭme de alte fərnice, mi fərnika kond.ʒktoare ĩmp.ʒe.ʒn.ʒ k.ʒ toat.ʒ s.ʒita ei s'a l.ʒsat ak.ʒm ʒos ĩn l.ʒnĭmea sfoarei la oal.ʒ! Kĭnd o m.ʒlĭme de fərnici se afl.ʒ ad.ʒnate la ʒn lok mĭnkĭnd.ʒ, mi atak.ʒ ĩne-va ne ʒna dĭnt.ʒ ĩnsele, atjĭnĭ a.ʒeasta ĩm.ʒin.ʒe ne vecĭna ei mi vecĭna ne alt.ʒ vecĭn.ʒ ast-fel.ʒ ĩn kĭt ĩnt.ʒn mĭnst toat.ʒ ad.ʒnarea a aflat de perikol.ʒl.ʒ kare le amerĭn.ʒ mi ĩndat.ʒ f.ʒr.ʒ.

Dar ĩn kasa fərnichelor, adek.ʒ la fərnikari.ʒ, dom.ʒeute o orĭnd.ʒial.ʒ mi o so.ʒiabilitate ĩnk.ʒ mi maĭ admirabil.ʒ. Kĭnd soarele ar.ʒnkt.ʒ razele sale a.ʒ.ʒpra kaseĭ fərnichelor, atjĭnĭ p.ʒzitorĭi da.ʒ ʒn semnĭ mi ĩndat.ʒ fərnicele l.ʒkr.ʒ-

toare es.ʒ afar.ʒ, p.ʒrĭnd ka doĭ.ʒile lar.ʒele lor mi le p.ʒn.ʒ la soare ka s.ʒ se ĩnk.ʒl.ʒiask.ʒ. Obser.ʒa.ʒĭone f.ʒkte de maĭ m.ʒlĭ nat.ʒralistĭ, maĭ k.ʒ seam.ʒ Huber mi Latreille n.ʒ las.ʒ ni.ʒi o ĩndoĭn.ʒ a.ʒ.ʒpra a.ʒesteia. Ei aʒ obser.ʒat k.ʒ, kĭnd le amenĭn.ʒ vr.ʒn perikol.ʒ, fərnicele l.ʒkr.ʒtoare mi d.ʒk.ʒ lar.ʒele lor ĩn ĩnt.ʒr.ʒl.ʒ fərnikari.ʒl.ʒ spre a le p.ʒne ĩn sig.ʒran.ʒ, ne kĭnd altele es.ʒ afar.ʒ pent.ʒr ap.ʒrare mi se l.ʒnt.ʒ k.ʒ ĩnemik.ʒl.ʒ amerĭn.ʒtorĭ.ʒ. La l.ʒute f.ʒpioase karĭ se ĩntĭmpl.ʒ ĩntre doz.ʒ kolonĭi de fərnici, s'a v.ʒz.ʒt k.ʒ dĭn amĭndo.ʒ p.ʒr.ʒile se p.ʒn.ʒ ĩnaintea armĭlor ka ʒn fel.ʒ de p.ʒzitorĭ karĭ ĩmutĭin.ʒea.ʒ p'aĭ lor de p.ʒte.ʒa mi de posi.ʒĭone ĩnemik.ʒl.ʒ; ĩns.ʒ la vr'o posi.ʒĭone kritĭk.ʒ, kĭnd ĩnemik.ʒl.ʒ este m.ʒl.ʒ maĭ p.ʒternik.ʒ, le pov.ʒ.ʒe.ʒte a se ĩntoarc.ʒ ĩnapoi a kas.ʒ, mi d.ʒne ce s'a ʒrmat a.ʒeast.ʒ petra.ʒere, ear.ʒmi ese a.ʒeast.ʒ armĭe de fərnici ĩm.ʒternĭ.ʒit.ʒ de a.ʒtoare spre a sp.ʒijĭni l.ʒnta ĩnc.ʒp.ʒt.ʒ.

Dar mi la *termite* sa.ʒ la fərnicele albe din Afrīka, r.ʒsim ʒn lim.ʒa.ʒi.ʒ foarte des.ʒvolat; a.ʒeste ĩnsekte kare ear.ʒmi petrek.ʒ o via.ʒ so.ʒiabil.ʒ, t.ʒrĭnd ĩn kolonĭi, aʒ ĩn a.ʒeast.ʒ kolonĭe o re.ʒĭn.ʒ, l.ʒkr.ʒtorĭ, p.ʒzitorĭ mi kĭar solda.ʒi. Kĭnd termitelē-l.ʒkr.ʒtorĭ n.ʒ l.ʒkreaz.ʒ vine, atjĭnĭ termitelē-solda.ʒi mi da.ʒ ʒn semnĭ v.ʒtĭnd.ʒ mi f.ʒl.ʒile lor ʒna k.ʒtre alta, mi asta este ʒn semnĭ k.ʒ l.ʒkr.ʒtorĭi t.ʒe.ʒe se des.ʒoalte maĭ mare zel.ʒ ĩn l.ʒkrarea lor. Kĭnd s'ap.ʒonĭe vr.ʒn ĩnemik.ʒ, atjĭnĭ p.ʒzitorĭi mi l.ʒkr.ʒtorĭi da.ʒ ʒn semnĭ mi ĩndat.ʒ to.ʒi l.ʒkr.ʒtorĭi da.ʒ f.ʒra a kas.ʒ mi-mi ask.ʒnd.ʒ lar.ʒele ĩn ran.ʒrĭ foarte adĭn.ʒi mi sekrete ce se afl.ʒ ĩn kasa termitĭlor ce e f.ʒkt.ʒ k.ʒ o m.ʒlĭme de des.ʒp.ʒrĭt.ʒri, de kopĭdoare adĭn.ʒi, ĩnt.ʒn mod.ʒ foarte artistĭk.ʒ, ne kĭnd re.ʒĭna k.ʒ solda.ʒi ese afar.ʒ spre ap.ʒrarea kolonĭei; dar re.ʒĭna kĭnd va s.ʒ dea ʒn or.ʒdĭn.ʒ, atjĭnĭ lov.ʒte k.ʒ f.ʒl.ʒile ei mi l.ʒkr.ʒtorĭi ĩnc.ʒleg.ʒ a.ʒest semnĭ.

ĩn ĩnere la toate ĩnsektele karĭ petrek.ʒ o via.ʒ so.ʒiabil.ʒ r.ʒsim ʒn lim.ʒa.ʒi.ʒ foarte des.ʒvolat.ʒ.

La m.ʒtele din kasa noastr.ʒ r.ʒsim ear.ʒmi ʒrme de ʒn lim.ʒa.ʒi.ʒ, adek.ʒ de o ĩnc.ʒe.ʒere ĩntre dĭnsele prin semne, dar n.ʒ e a.ʒa de des.ʒvolat ka la al.ʒine, la ves.ʒi mi la fərnici.

Ла знеле дин инсекте нѣмте *Skarabea* саѣ *Karabiu*, гѣсим еарѣнї ѣрме де лимбѣ ши де инцелелеpere prin semne. О sneпѣ де ачесте инсекте се нѣмте *necrophorus* (везї фїрѣра) саѣ ингропѣторѣл, fiind кѣ ингроапѣ орї че кадавер мїкѣ гѣсенте pentрѣ нѣтрипеа пѣлор (ларвелор) стї. Аша дар с'а вѣзѣт кѣ зн *necrophor d'achemia* а гѣсит не дрѣм зн шоарече мортѣ, ши нѣмаї де кїт с'а сїлїтѣ стѣ-лѣ ингроане, дар пѣмїнтѣлѣ аколо fiind кѣ а fost преа таре, нѣ с'а нѣстѣт ингропа; атѣнчї а їмѣлат стѣ кѣсте зн пѣмїнт маї моале, аша не-сте нѣѣине минсте л'а ши гѣсит, атѣнчї *necrophorul* а їнченѣт а траѣе кадаверѣл шоаречелѣ кѣ-тре пѣмїнтѣл чел моале ка ст'л ингроане аколо, дар кадаверѣл ера преа греѣ pentрѣ дїнсѣл ши л'а нѣстѣт ст'л траѣѣ. Вѣзїнд ачеста а сѣспат, ши несте кїте-ва минсте а ревенїт, їнсѣт їнсогїт де маї мѣлїї алїї *necrophori* не карї ї-а кїт-нат pentрѣ ажѣтор. Акѣм тоїї їмпренѣт аѣ tras не шоаречеле морт кѣтре пѣмїнтѣл чел моале ши л'а аѣ ингропат аколо, дар, лѣкѣрѣ де мїраре, дѣне ачестѣ операѣїе де ажѣторѣ, чеї-л-алїї *necrophori* с'аѣ дѣс лѣсїнд не чел дїнтїїї їн posesїsїnea кадаверѣлїї нар' кѣ аѣ pesnektat дрен-ѣл стѣ де пропїетате! Ѓнтреѣ дар акѣм їн че кїнѣ ачест *necrophor* а нѣстѣт стѣ кїтме не чеї-л-алїї дрент ажѣтор, дакѣ нѣ есїстѣт їнтре дїн-шїї вр'їн felѣ де лимбѣ саѣ де semne prin карї їшї комѣнїкѣ знѣл аїsїа вр'о idee саѣ воїнѣѣ?

Ної ам зїсѣ маї сѣсѣ кѣ їн ѣенере ла а-animalele їнferїoare (insekте ш. ч. л.) domneunte лїмба, vedereї, адекѣ prodѣсѣт prin semne vїzї-биле, не кїнд ла animalele sнperїoare (mami-ferе, naserї ш. ч. л.) domneunte лїмба аз-їzeї, адекѣ prodѣсѣт prin sнnete азївїле; їнсѣт гѣсим ши ла animalele їнferїoare нїмте ѣрме де лїмба азїzeї, дѣне каре ши ла animalele sнperїoare гѣсим ѣрме де semne vїzїбиле. О стѣ дїм аїчї pentрѣ ачеста кїте-ва есемпле. Bedem кѣ мѣлте sneѣе де скарабеѣ (insekте карабѣше) skotѣ зн fel де глас кїнд sїнт атакѣїї де вр'їн їнемїкѣ, ши ачесте sнnete ле prodѣкѣт printр'їн felѣ де фрекаре каре о fakѣ кѣ їнелеле корпѣлїї лор. С'а обсерватѣ ла зн скарабеѣ де крїнѣ (ка-ре се ѣїне не foїле крїнѣлїї) кїнд а fost прїнс, ел skotea зн гласѣ сѣѣїре, апої зн алт скарабеѣ де крїнѣ аїлїндсе їн вечїнѣтате ши азїнд ачеста,

remїне їн ѣѣереа чеа маї комплектѣ, кїар кїте о datѣ face нар' к'ар fi mортѣ. Ла греерїї обїч-нїїї карї се ѣїнѣ не кїмп (*Gryllotalpa*) обсер-вѣт їмпреѣрареа ѣрмѣтоаре: Кїнд знѣл їнчене а skoate гласѣ стѣ сѣѣїре ши foapte кѣноскѣт, атѣнчї нѣмаї де кїт вечїна еї о їмїтеазѣ, ши а-ша їн нѣїне минсте се transмїте ачестѣ воїн-ѣѣ д'а kїнта ла тоїї греерїї знїї кїмп. Нѣ sїн-temѣ sїлїїї а не їмѣїна кѣ ачестѣ фїѣрѣѣрѣ а греерїлор каре нї се наре ноѣ monotonѣ ши фѣрѣ їнѣлесѣ, este дин контрѣ espresїsїnea знїї лїмбаѣїї їнѣлес pentрѣ ачесте animale мїчї?

Eatѣ ши зн алт есемпле! Este зн felѣ де фїѣѣре че се нѣмте канѣл мортѣлїї (*Sphinx atropus*) fiind кѣ не фрѣнтеа са се аїлѣ зн de-semnѣ каре seamѣнѣ мѣл кѣ канѣл знїї морт. Ачест фїѣѣре este foapte лѣком дѣне мїере дин стѣнѣл алїнелорѣ; апої с'а обсерват кѣ ачест фїѣѣре este їн stape а skoate felѣрїмї де сѣ-nete printр'їн organѣ нарїкѣларѣ каре аре не канѣ; адекѣ їн їмпнѣл де лїнїмте skoate нїмте sнnete де сѣкнїтѣрї monotone, дар кїнд а de-skonepit зн стѣнѣ де алїне, атѣнчї skoate нїмте deosebite sнnete де вѣкѣрїе, ши алїнеле стѣнѣ-лїї азїнд ачеста, се sneрїѣ, се адѣнѣ, їл а-їакѣ ши-лѣ matpateазѣ, ши атѣнчї ел skoate ea-рѣнїї алте sнnete азкѣїте, авїнд карактерѣл де strїгѣрїї де дѣреpe ши де desesperare.

Dїн челе патрѣ класе маї снperїoare але animaleлор (адекѣ mamїferеле, naserїле, reptїїїле ши пешїїї), пешїїї їн ѣенере sїнт мѣлїї, адекѣ нѣ skotѣ глас; де ачееа кѣ дрент кѣвїнт се esнрїмѣт зн natрalїst zїkїнд кѣ їн domенѣл очeanѣлїї їmensѣ domneunte ѣѣереа чеа маї sнїїмїнтѣтоаре; кѣ toate ачестеа знїї дин пешїїї (ѣенѣл *Trigla*) skoate зн глас гросѣ ши алїїї (alsen vulg) skot'о strїrаре ка порїїї кїнд sїнт прїншї. Дар дакѣ лїмбаѣїї азїzeїї нѣ е des-волатѣ ла ачестѣ класѣ де animale, лїмбаѣїї vedereї нѣї лїнsehte; маї кѣ seamѣт пешїїї кар-рїї аѣ обїчеїѣ а трїї їн societѣїїї, аѣ їнтре дїн-шїїї semne їнѣлесе tѣллор. Аша s. e. пешїїїї дин ѣенѣл *Salmo* (saumon, зн felѣ де пеште mare пѣлат їнтокмаї ка пѣстрѣвїї nostрї), fak їн тоїї апїї їн ѣете марї кѣлѣторїї лѣнїїї дин mare, sнїндсе їн sнsѣл рїсрїлор foapte denarte. Ѓн а-честе кѣлѣторїї аѣ обїчеїѣ кѣ пѣнѣ їн канѣл че-

teî ын салмо вътрін каре арє есперіиуѣ де а кълътори, ачест салмо есте кондѣкторѣ четеі ми тоѣ чєі тинєрї іл ѣрмеазъ, тоѣ се зїтє вине ла тоате мїшкърїле ми семнеде нештєлѣ кондѣктор, апої кїнд ії амеріиуѣ вр'єн перїкол, атєнчї ел дѣ ын семн ми тоатѣ чеата фѣде ми се пісїнеште.

Домнѣл Доктор *Warwik* повєстєште де фау-та ѣрмѣтоаре а знеї штѣче каре єсте їнтр'адє-вѣр foarte interesantъ в прївїнѣа градѣлѣї де їнѣелєнчїєне че поате сѣ арате кїар ми пентїї кїте о датѣ. Ел зїче: „Їнтр'о зї прєїмєлїндє—мѣ не малѣрїле знѣї елєштєѣ, ам вѣзѣт о штїзкѣ гонїнд кѣ їѣеалъ прادا са; в ачєастѣ їѣеалъ с'а ловїт ла канѣ де колѣлѣ аскѣїт ал знеї кѣїї каре се афла в аплъ, нар' кѣ пєвѣн де дѣрєре, ачест неште а сѣрїт сѣс д'асѣпра апеї ми еар с'а арѣнкат жос в адїнчїеа еї, вѣгїндѣшїї канѣл сѣѣ рѣнїт в пѣмїнт моале че се афла не фєндѣл апеї. Дѣне пѣїне мїнсте с'а їнтрє еарѣшїї д'асѣпра апеї, с'а апропїат їнотїнд їнчєт кѣре мал ми а скос канѣл афарѣ. Еѣ, зїче Dr. *Warwik*, м'ам апропїат де дїнселл ми ам вѣзѣт кѣ кра-пїлѣ (хїрка) лѣї ера спартѣ ми кїар о парте дїн крєерїї лѣї ешїїї афарѣ; їнчєт ам пѣс мїна не канѣл лѣї, ам дат їнчєт крєерїї ешїїї їнапої ми ам пѣс о компрєст не рапѣ; ла тоате ачєсте операцїєнї штѣка а рѣмас немїшкїндѣсе дїн лок. Кїнд ам венїт а доа зї ла малѣл елєштєлѣї, еатѣ кѣ де сїнешї штѣка а рєвенїт ми еа ла мал, пѣїндѣшїї канѣл сѣѣ ла пїчїоарєлє тєлє; еѣ акѣм ам кѣѣтат дїн ноѣ рана, ам лєга'о дїн ноѣ ми аша ам ѣрмат кїте—ва зїлє пїлѣ кїнд рана с'а вїндєкат. Апої штѣка а кѣѣтат ми с'а сїаїт прїн фєлѣрїмїї де семне а'мї арѣта мѣлѣцмїрєа са, мїшкїндѣшїї коада са в дреантѣ ми в стїн-га, ми в кїтѣ тїмѣ м'ам пїмєбатѣ в сѣс ми в жос в лєнчїеа малѣлѣї; штѣка тот їмєла дѣне мїне в аплъ, ми дѣлѣ че ам пѣс чєва лѣ-крѣ де мїнкаре не мїнѣ, с'а апропїат ми а мїн-кат; їндатѣ їнсѣ че алт чїне—ва с'а апропїат де дїнса, їндатѣ а фѣїт.“

Дар ми в класа їрїтоарєлор гѣсїм пѣлте анімалє карї се вѣкѣрѣ де лїмвацилѣ азїрєї, адекѣ прїн сѣнєте саѣ глас; знелє кїар кїнтѣ де пїлчєре ми се вѣкѣрѣ в кончєртєлє мѣзїкалє карї се фак в сочїєтѣї. О сѣ ворѣм в прївїнѣа ачєаста де вѣоаштє. Чїне пѣ штїє кѣ паштє д'а апѣне соарєлє в тїмѣл вєрєї кїнд є сенїн, атєнчї о вїоїчїєне маре домнєште в апєлє лѣ-кѣрїлор стѣтєлє; вѣоаштєлє шїї аѣ атєнчї пєтрє-чєрїлє, пѣтем зїчє, карнєвалѣл лор. Тїнєре ми вѣтрїне, марї ми мїчї есѣ дїн апѣ, саѣ чєл пѣ-їїн скотѣ капєтєлє лор де десѣвѣл апеї. Акѣм домнєште о тѣчєре ѣенєралѣ; дар їндатѣ їнчєне о вѣоаскѣ вѣтрїнѣ а кїнта; ачєаста є стрѣмошѣл фамїлїєї їнконѣїратѣ де дїнса кѣ ын рєспєкт па-триархал; гласѣл лѣї грос се аѣде їнїїамї датѣ, не ѣрмѣ с'аѣдѣ ми о мѣлѣїеа де алтє гласѣрї маї сѣвѣїрїї карї лє скотѣ вѣоаштєлє тїнєре, фїї шї нєпоїї лѣї. Дар ми в мїзлокѣл ачєстѣї кон-чєрт вїзар, тот домнєште гласѣл вѣтрїнѣлѣї карє єсте ка тамѣр—мажор їнтрє дїнселє, ми кїнд ел тачє, тоѣ такѣ д'о датѣ.

Дєспрє гласѣл ла анімалє маї сѣпєрїоарє, адекѣ ла пєсєрї шї ла мамїфєрє, вом ворѣї ал-тѣ датѣ ми о сѣ вєдєм атєнчї кїтѣ де комплї-катє ми кїтѣ де варїабїлє сїнт ачєсте манїфєст-цїєнїї алє сїмѣїрїлор ми їдєїлор ла ачєсте ані-малє, ми о сѣ не їнкрєдїнѣцѣм атєнчї, де ми Натѣра нє—а дат ноз оамєнїлор прївєлєнїл д'а авєа лїмбє арїкѣлатє, вогатє в фїнєєлє їнфїнї-тє, орїѣїна єтєрнѣ а їнфїнїтєлор фѣмѣсєїї поєтїчє ми лїрїчє ми а їнфїнїтєлор їдєї аб-стѣратє фїлософїчє, кѣ тоате ачєстєа тот Натѣра вїне—їтѣкѣтоарє н'а дєсноїат ми нє фїї сѣї анімалєлє де ачєст-дєр сѣвїлїм, адекѣ де мїзлокѣл де а вєстї знѣ не алтєл де єсїстїнѣа лор, а нѣ фї єроїст в лѣмєа ачєаста, чї дїн контѣр а їмпѣр-тѣшїї їнтр'єн модѣ комѣн пїлчєрїлє ми грєстѣ-їїлє ачєстєї вїєїї.

 Абонацїа се фачє в капїталѣ в вїзроѣл рєдакцїєї жѣрналѣлї, в каса Докорѣлѣ Спор; в Тїнографїа Нацїоналѣ а Д—лѣї Романов в ханѣл D. Германї, шї ла тоате лїбрѣрїїлє; прєѣл абонаментѣлѣї нєнтрѣ ын апѣ єсте доїї галбєнї.